

Discursul naționalist: valoarea națională a teritorialității

Intervenția senatorului Corneliu Vadim Tudor în Parlamentul României

Ruxandra BOICU, asist. univ. drd., FJSC, Universitatea din București

În introducere, se impun două precizări.

Situația de comunicare analizată cuprinde următoarele repere:

- locul interacțiunii verbale este Senatul României,
- momentul pronunțării intervenției este 13 martie 2006, cu două zile înaintea sărbătoririi Zilei tuturor maghiarilor la Odorheiu Secuiesc,
- participanții la interacțiune sunt:
 - = locutor: C. V. Tudor,
 - = interlocutor (auditoriu): parlamentari (reprezentanți ai puterii și ai opoziției).

Cea de-a doua precizare este că, în interdiscurs, se observa dorința mai veche a politicianului de transformare a discursului său xenofob, într-un discurs patriotic, acceptabil din punct de vedere social și politic. Oratorul încearcă să modifice percepția auditoriului prin acte verbale concesive, prin argumentări raționale, cu care își începe și își încheie intervenția. Astfel, „Ca urmare a mai multor convorbiri (cu autoritățile)..., am hotărât să renunț la organizarea mitingului de protest de la Odorhei.” (paragraf 1, rând 1-5). Locutorul își negociază identitatea între *eul* implicit, instanță a taxemului poziției înalte (C. Kerbrat-Orecchioni, 1992) care, prin acest act de vorbire promisiv, cedează teren, atunci când recurge la politețea negativă, și *eul* explicit al unor acte asertive ce conțin negații polemice: „Eu, unul, nu accept lecții de politică și patriotism de la niște pigmei.” (paragraf 19, rând 1).

Deși neexprimată prin pronumele personal, instanța locutivă își afirmă explicit agentivitatea, prin acte verbale directive, exprimate în termenii unui comandant de oști: „dau la loc comanda și-i invit pe români să rămâna la casele lor” (paragraf 2, rând 1-2), ceea ce afectează fața pozitivă a adevăraților destinatari ai enunțării: președinția, guvernul și serviciile secrete. În același paragraf, însă, locutorul coboară în mijlocul membrilor PRM, cărora le confiscă mesajul: „noi am luat atitudine și am tras un serios semnal de alarmă” (paragraf 2, rând 4), cu implicatura conversațională: *am fost mai lucizi și mai activi decât autoritățile*, astfel afectând fața pozitivă a destinatarilor. În același sens merge și sublinierea suprimării implicaturii conversaționale generalizate: „nu au dat *nici cel mai mic semn* că înțeleg gravitatea evenimentelor puse la cale de șovinii secui și unguri” (paragraf 2, rând 5-6). Fața negativă a celor trei instituții ale puterii este din nou afectată de actele de vorbire indirecte, cu forță directivă: „Acum să-i vedem la treaba pe cei care dețin pârghiile put-

erii...” (paragraf 3, rând 1-2), forța potențată de valoarea normativ deontică a modalului „sunt obligați”. De pe poziția de putere, locutorul amplifică relația conflictuală, agonală, printr-o întrebare retorică: „De ce nu au venit cu altă propunere sau soluție cei care stau pe marginea șanțului și nu știu decât să dea cu pietre?” (paragraf 3, rând 3-4), un dublu atac la fața negativă și la cea pozitivă a adversarilor, prin acte injonctive cu conotații rurale, din registrul oral. Locutorul vine cu răspunsul sub forma unei alternative modalizate de adverbul cu valoare epistemică „poate”. Faptul că nu folosește termenul cel mai puternic al scării epistemică, și anume certitudinea, indică atitudinea ușor concesivă față de destinatari. Întrebarea, actul inițiativ al interlocutivității și răspunsul, actul reactiv, sunt componentele schimbului verbal parantetic intercalat în intervenție, în care, în locul destinatarului sau al interlocutorului răspunde tot locutorul, situație polifonică și strategie folosită de mai multe ori în intervenția de față. Aparent, avem de a face cu solicitarea unei informații drept act inițiativ și cu actul satisfactiv al răspunsului (J. Moeschler, 1985). Locutorul își manifestă astfel nevoia de explicitare și de câștigare a adeziunii unui auditoriu universal (C. Perelman, 1956). Confirmarea vine de la următorul act puternic expresiv, modalizat de adverbul intensificator „tare”: „Tare mă tem că atunci va fi prea târziu.” (paragraf 3, rând 5-6), cu verb performativ și factiv, declanșator al presupozității pragmatice că subordonata completivă conține un adevăr, un fapt, deși timpul viitor este intensional, conjectural. Actul de vorbire director proactiv, sub forma unei concluzii: „Pasivitatea nu este o soluție.” (rând 6), este rezultatul acumulării actelor secundare cu caracter argumentativ, cu funcții interactive de justificare a primei părți a intervenției.

La acest punct, locutorul și-a consolidat poziția înaltă și teritoriul. Este momentul să își extindă temele și numărul destinatarilor, prin denominari, substantive proprii și descrieri definite: primul ministru, internaționaliștii, capitularzii, proeuropenii, domnul Emil Boc care, în viziunea oratorului, suferă toți de pasivitate în fața „amenințării maghiare”. Acești pacifiști „otrăvesc sufletele românilor, acuzându-i deopotrivă și pe extremiștii maghiari și pe preținșii extremiști romani...” (paragraf 5, rând 2) și fraza continuă cu un nou atac la ambele fețe ale destinatarilor menționați. Fapt interesant în conturarea identității locutorului, acesta denunță „deopotrivă” atacurile la adresa extremiștilor maghiari, cât și pe cele la adresa „preținșilor

„extremiști români, alăturarea și simetria pot da naștere unei ambiguități nedorite de locutor. De aceea, el respinge explicit comparația prin predicatul „*preținși extremiști*” referitor la români.

Adevărata țintă a atacurilor sale, „amenințarea maghiară”, introdusă de presupuziții existențiale, anulate chiar prin explicitarea lor, este destinatarul actelor verbale expresiv-directive: „Nu ne credeți proști, domnilor! Nu ne subestimați!”, urmate de actul argumentativ al evidențierii opoziției: „În timp ce voi ați venit cu pluta, noi am venit cu Plutarh!” (paragraf 7), unde echivalența logică temporală face loc disjuncției categorice, semn al respingerii diferenței, subliniate și de jocul de cuvinte ce coboară din nou registrul. Implicatura conversațională particularizată este că „noi, românii, suntem vechi și nobili pe acest teritoriu, în timp ce voi ați venit târziu”. Timpul este subordonat spațiului și astfel conflictul se acutizează pe tema teritoriului, diferența ireductibilă între valorile naționale și cele etnice.

Timpul și istoria sunt din nou puse să servească argumentației: ideea sfârtecării trupului țării în timpul comunismului exploatează resentimentele auditoriului față de acest regim. Locutorul are nevoie de această susținere pentru asumarea rolului de purtător de mesaj și apărător al românilor.

Singurele întrebări, cu adevărat retorice ale intervenției, sunt următoarele:

„De ce oare nu s-or astâmpăra românii aștia? De ce nu s-or lăsa ei batjocoriți și în final șterși din cartea vieții? să nu renunțe ei imediat și necondiționat la patria lor, la limba lor, la identitatea lor, la moștenirea părinților și a străbunilor lor!” (paragraf 9, rând 2-5). Prin polifonie, locutorul se distanțează de enunțiatori, percepuți ca detractori ai românilor. El folosește ironic modul prezumptiv pentru inversarea orientării argumentative; declanșatorii scenariului figurativ: „ăștia”, „astâmpără”, „ciudați”, sunt aluzii cu efect de bumerang la adresa enunțiatorilor. Enumerarea aproape didactică a valorilor naționale, afirmate denotativ, explicit, acumulativ, potențează argumentul recursului la absurd; ironia devine sarcasm.

În paragraful 10, jocul de cuvinte este introdus de metafora spațială „casa noastră” și este și el bazat pe o metaforă provenită din folclorul românesc: „în casa noastră avem un necaz, pricinuit de valul marilor migrații din Asia: ‘secuiul lui Pepelea’”.

Conotația metaforei este cea a unui motiv minor de vrabie și deschide seria unor interpretări cantitative, aluzii la caracterul minoritar al etniei maghiare.

În paragraful 11 „Dar revizionistii unguri nu fac probleme numai României, ci și Slovaciei, Serbiei și Ucrainei” (rând 1-2), locutorul recurge la argumentul quasi-logic al tranzitivității, iar metafora corporală: „vor să disloce, cu coatele și cu picioarele”, sugerează uzurparea teritoriului național.

Locutorul își folosește poziția dominatoare, solicitând credibilitate prin argumentul ad verecundiam: „Vă spun asta ca istoric” (paragraf 11, rând 4).

Paralogisme și metaforele corporale abundă: „’Omul

bolnav al Europei’, cum numea cineva Ungaria, are o tumoare pe creier, care îi dă devieri comportamentale, tulburări de vedere și de vorbire, pierderea direcției de mers, ba chiar și unele crize de epilepsie.” (paragraf 8).

Cât despre țara noastră: „politicienii europeni vor înjunghierea României, dar nu așa brutal, ci elegant, cu anestezie, conform normelor recomandate de străinătate pentru sacrificarea animalelor.” (paragraf 14).

Argumentul ad hominem subminează poziția unuia dintre adversari, „domnul Emil Boc”, cumulându-se cu efectul retoric al predicatului denigrator: „înălțimea sa liliputana” (paragraf 15, rând 1-2). Minimalizarea continuă: „Eu, unul, nu accept lecții de politică și patriotism de la niște pigmei”, prin care raportul corporal este transferat analogic asupra competențelor politice.

Normativul universal din enunțul: „Trebuie să privim realitatea în față ca la doctor” (paragraf 20, rând 1), precum și alte acte verbale directe concludive, cum ar fi: „În concluzie, pentru a fi clar tuturor și să nu se facă speculații” (paragraf 21, rând 1), contribuie la accentuarea caracterului prescriptiv și explicit al acestui discurs. În termenii lui Rudolf Carnap, se observă preferința locutorului pentru extensionalul denotativ, transparent, în detrimentul implicitului și al intensionalului opac. Viitorul este intensional „noi suntem oameni de înțeles, dar rămânem de veghe și la nevoie vom interveni” (paragraf 22, rând 1-2), enunț în care locutorul reamintește atitudinea sa concesivă la nivel declarativ, compromisă de izbucnirile anterioare. Conectorul argumentativ „dar” are rolul inversării direcției argumentative și de introducere a potențialei amenințări. La fel și adverbul „deocamdată”.

Trecutul, fapt și argument, este extensional: România Mare a existat. Predicatul cantitativ „mare” este opus predicatului „din ce în ce mai mică” din actul verbal cu verbe la viitor și conjunctiv, „nu putem, deocamdată, să facem România Mare, dar nu vom permite nimănui să facă România din ce în ce mai mică.” (paragraf 22, rând 4-5). Locutorul opune incertitudinii viitorului, amenințarea amplificată de cuantificatorul universal „nimănui”.

Prezentul unor „politrucci oportuniști și ziariști mânjiți” (paragraf 22, rând 10) poate pune în pericol trecutul ilustrat de mării patrioți ai neamului, generos enumerați. Locutorul își încheie intervenția cu mesaje irenice, expresive, adresate maghiarilor de rând: „Ei sunt frații noștri. Vorba Bibliei: ‘Feriți făcătorii de pace!’” (paragraf 23, rând 1-4), apeluri la cooperarea determinată de politețea pozitivă, la compromis în scopul salvării feței aliaților oratorului (E. Goffman, 1974). Enunțul „țara noastră pentru care ne-am da viața” (paragraf 24, rând 3) reprezintă un act verbal expresiv de profundă implicare a feței negative a locutorului. Împreună cu invocarea justiției divine, demonstrează intenția locutorului de-a stabili un echilibru, ce-i drept, temporar, fragil, în relația de putere.

Astfel se încheie cercul intervenției, deschis tot prin acte concesive, care, însă, ascunde, în interiorul sau, răbufnirile naționalist-xenofobe în temeiul teritorialității.

Bibliografie

- Armengaud, F., 1990, *La Pragmatique*, Paris, PUF
- Bidu-Vrânceanu, A., et al., 2001, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Ed. Științifică
- Ducrot, O., & Schaeffer, 1996, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, București, Ed. Babel
- Goffman, E., 1974, *Les rites d'interaction*, Paris, Minuit
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., 2003, *Limbaj și comunicare*, București, Ed. All
- Kerbrat-Orecchioni, C., 1992, *Les interactions verbales*, Paris, A. Colin
- Moeschler, J., 1985, *Argumentation et conversation*, Hatier-Credif
- ***, 2000, *Semiotics & Linguistics*, Routledge
- ***, 2005, *Gramatica limbii române*, Ed. Academiei

Summary

A NATIONALIST DISCOURSE: THE NATIONAL
VALUE OF TERRITORIALITY

Corneliu Vadim Tudor's Intervention
in Romania's Parliament

The above-mentioned intervention was uttered in Romania's Senate, on March, 13,

2006, 2 days before the celebration of All Magyars' Day, at Odorheiu Secuiesc.

The intervention discourse analysis is meant to assess whether the speaker's declarative change of his nationalist

discourse to a mere patriotic one did take place. The beginning and the end of the speech are marked by concessive, promissive speech acts, thus committing the senator's negative face. He builds a more reasonable argumentation and a more lenient attitude to the officials.

However, he soon starts uttering directive speech acts that, according to C. Kerbrat-Orecchioni, 1992, affect the officials' negative face, invading their territory.

Although, declaratively, the locutor is open to cooperation, in fact, he builds up a conflictual relation with one part of the real or virtual interlocutors, power parliamentaries, that he attacks with injunctives on the so-called Magyar danger.

The speaker's outbursts both against the pacifists and against the Magyar ethnic minority include offences under the form of paralogsms and corporal metaphors.

The past inter-ethnic conflicts are turned into arguments for Romania's territorial integrity.

The intervention is dynamically interwoven by interactive and interlocutionary forces. The numerous rhetorical questions it contains can be analyzed, in J. Moeschler's terms, 1985, as initiative and reactive speech acts: demands are satisfied by the utterer himself who intends to make a very prescriptive, explicit and extensional discourse, as shown by the intense epistemic and deontic modalization.

In the end, the senator tries to restore or to save (E. Goffman, 1974) everybody's face, using expressive and commissive acts in order to temporarily balance the ratio of forces.

